

Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь абраны Аляксандр Лукашэнка

Паводле папярэдніх дадзеных Цэнтральнай выбарчай камісіі, за Аляксандра Лукашэнку прагаласавалі 83,49 працэнта выбаршчыкаў.

ГАЗЕТА З БЕЛАРУСІ

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO.39 (3447) ●

● ЧАЦВЕР, 15 КАСТРЫЧНІКА, 2015

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

ПАДЗЕЯ

Дом, дзе збіраюцца сябры

У Дзелавым і культурным комплексе, што адкрыўся нядаўна пры Пасольстве Беларусі ў Маскве, ёсць і ўтульная Зала дыяспары

Іван Іванаў

Яшчэ ў маі, калі ў Маскве праходзіў шосты з’езд Федэральнай нацыянальна-культурнай аўтаноміі “Беларусы Расіі”, супляменнікі былі гасцямі ў Пасольстве. І хоць афіцыйна Дзелавы і культурны комплекс тады яшчэ не адкрыўся, аднак экскурсію па ім дэлегантам і гасцям з’езду наладзілі. І ўрачыстае ўручэнне ўзнагарод актывістам дыяспары з розных рэгіёнаў Расіі праходзіла ў новых сценах. Нам расказалі: у глядзельнай зале ўжо далі святочны канцэрт да Дня Перамогі, апрабавалі сцэну артысты з Віцебска, з Нацыянальнага акадэмічнага драмтэатру імя Якуба Коласа. Праходзіла ў ДКК і першая мастацкая выстава: гэта былі яркія, гуллівыя, напоўненыя тонкім гумарам творы вядомай мінскай мастачкі Ганны Селівончык. А якая ўтульная зала для пасяджэнняў, канферэнцый, творчых сустрэч — яе, дарэчы, дырэктар ДКК Сяргей Шарамецьёў назваў: Зала дыяспары. Менавіта

Дзелавы і культурны комплекс размясціўся на тэрыторыі Пасольства

ў ёй, напрыклад, нядаўна праходзіла публічная лекцыя для студэнтаў маскоўскіх ВУНУ і расійскай беларускай дыяспары, якую чытаў Сяргей Ходзін, дэкан гістфака Беларускага дзяржуніверсітэта. Афіцыйнае адкрыццё ДКК прайшло 29 верасня на высокім узроўні: чырвоную стужку перад уваходам у бу-

дынак пераразала Прэм’ер-міністр Беларусі Андрэй Кабякоў і Спікер Дзярждумы Расіі Сяргей Нарышкін. Андрэй Кабякоў назваў падзею знакавай і доўгачаканай. Ён нагадаў: ідэя стварыць у расійскай сталіцы яшчэ адзін пункт апоры для Беларусі ў Расіі, месца прэзентацыі беларускай культуры, традыцый,

навуковага і эканамічнага патэнцыялаў, выспявала даўно. Задумаў ідэю комплексу Пасол Уладзімір Грыгор’еў, ён жа і стварыў умовы для рэалізацыі праекта. Канчатковую форму праект здабыў, калі Паслом быў Васіль Далгалёў, а паспяхова завяршыў будаўніцтва цяперашні кіраўнік дыплама-

Ігар Петрышэнка.

Такая паслядоўнасць, пераемнасць традыцый у рэалізацыі задуманага, безумоўна, заслугоўвае павагі. Знаковым мне бачыцца і тое, што ўзводзіў складаны аб’ект калектыву Будтрэста №8 з Брэста. І менавіта яго гендырэктар Міхал Водчыц уручыў Паслу Беларусі ў Расіі Ігару Петрышэнку сімвалічны ключ ад Дзелавога і культурнага комплексу. Як бачым, пракладзена яшчэ адна вельмі важная “траса дзелавога супрацоўніцтва” ад Масквы да Брэста. Цяпер нашы будаўнікі маюць магчымасць любому расійскаму заказчыку паказаць свой “товар лицом”: на што здатныя. Спадзяюся, у экспазіцыях, якія актыўна ладзяцца ў ДКК, знойдзецца месца, каб адлюстраваць не толькі працу будаўнікоў з Брэста. Як вядома, многія храмы, іншыя шэдэўры архітэктуры ў Маскве ў свой час узводзілі менавіта нашы супляменнікі. І пра тое варта памятаць.

Новы ДКК — пляцоўка шматфункцыянальная. У

прыватнасці, Андрэй Кабякоў лічыць, што яна павінна стаць “перадавай пляцоўкай для прэзентацый інвестыцыйнага і экспертнага патэнцыялу Беларусі, традыцыйным месцам сустрэч для дзелавых колаў нашых краін, пунктам прыцягнення для беларуска-расійскага ўзаемадзеяння ў самых розных галінах”. Важна, што магчымасці ДКК адпавядаюць усім сучасным патрабаванням для правядзення шматлікіх мерапрыемстваў: ад дзяржаўных урачыстасцяў, дзелавых кансультацый і перагавораў да арганізацыі прэм’ерных пастановак, канцэртных выступленняў зорак класічнай і эстраднай музыкі, міжнародных выстаў, сімпозіумаў, брыфінгаў і прэс-канферэнцый.

Пад час афіцыйнага адкрыцця ДКК на яго сцэне выступаў вядомы ансамбль “Песняры”. А на пачатку кастрычніка там урачыста ўшанавана вядомая беларуска Масквы, кіраўніца гурта “Кірмаш” Ірына Капчынская: ёй уручаны медаль Францыска Скарыны.

РЭГІЁНЫ ДРУЖБЫ

Фарбы Хатмыжскай восені

Іван і Валянціна Ждановічы

На буйнейшым міжнародным фестывалі славянскай культуры, які раз на два гады праходзіць у Белградскай вобласці Расіі, прыгожа выступалі гурты з Беларусі

Сярод падарункаў, якія прывезлі мы са жніўняўскай камандзіроўкі ў Белград, ёсць фармату АЗ “Фестывальны каляндар” вобласці: у ім прадстаўлены на год ажно 70 розных фестываляў! Лічба знакавая, бо сёлета — 70 гадоў Перамогі. Стварылі каляндар і шчыруюць

над увасабленнем усяго задуманага супрацоўнікі Белградскага дзяржэнтра народнай творчасці, а падарыла нам багата ілюстраваныя сувеніры зямлячка родам з Бягомля Ганна Калашнікава. “А прыязджайце на “Хатмыжскую восень” — самі ўсё пабачыце! — запрашала Ганна Уладзіміраўна. — Дарэчы, мы і беларускія гурты кожны раз запрашаем”. Падрыхтоўкай свята беларуска непасрэдна і займалася: яна — намесніца дырэктара-загадчыца аддзела метадычнага забеспячэння культурна-адпачынкавай дзейнасці цэнтра. І працуе вельмі старанна: Ганна Калашнікава — заслужаны

работнік культуры Расіі (2006), а летась стала лаўрэатам прэміі Губернатора Белградскай вобласці “Творчасць. Майстэрства. Поспех”.

Выбрацца на фестываль нам не ўдалося, ды з матэрыялаў, дасланных спадарыняй Ганнай у рэдакцыю і змешчаных на розных сайтах у нэце, можна скласці ўражанне пра падзеі 18-19 верасня ў сяле Хатмыжск Барысаўскага раёна. Чытаем: “За 20 гадоў фестываль стаў сапраўднай культурнай з’явай, галоўным музычна-песенным упрыгажэннем залатой восені Белградчыны”. Ці яшчэ: “Больш за 50 творчых гуртоў народнай музыкі, песні, танца, 150

У Хатмыжску выступае гурт “Яблынька” з Гарадка

майстроў дэкаратыўна-прыкладнай творчасці і мастакоў-аматараў з Віцебскай, Гомельскай, Мінскай, Магілёўскай абласцей Беларусі, горада Луганска, Рэспублікі Крым, Белградскай, Варонежскай, Ліпецкай, Курскай, Растоўскай,

Тамбоўскай абласцей, гарадоў Салехард Ямала-Ненецкай аўтаномнай акругі, Растова-на-Доне, Уладзіміра, Масквы Расійскай Федэрацыі сталі ўдзельнікамі X Міжнароднага фестывалю славянскай культуры “Хатмыжская восень”. → Стр. 4

ВЕДАЙ НАШЫХ!

Шматгалосая проза Святланы Алексіевіч

Беларуская пісьменніца стала лаўрэатам Нобелеўскай прэміі па літаратуры

Адам Мальдзіс

Нехта з чытачоў захаце ўдакладніць, што большасць кніг і артыкулаў Святланы Алексіевіч напісаны і надрукаваны на рускай мове, і што яна сябе называла ў інтэрв'ю “чалавекам рускай культуры”. І яшчэ згадае, што атрымалі ж прэстыжную Нобелеўскую прэмію і ўраджэнец Віцебска Жарэс Алфёраў, і ўраджэнец мястэчка Вішнева Валожынскага раёна Шымон Перэс ды іншыя знакамтыя людзі свету, якія маюць родавыя карані ў Беларусі. Аднак разважым. У самым стакгольмскім дакуменце Святлана названа беларускай пісьменніцай, у той час як Жарэс Алфёраў — расійскім вучоным, а іншыя нашы суайчыннікі-лаўрэаты Нобеля (іх у маёй картатэцы каля дзясятка) увайшлі ў гісторыю як асобы ізраільскія, амерыканскія

(ЗША), бельгійскія ды грамадзяне іншых дзяржаў. То, значыць, мы маем усе правы павіншаваць Святлану Алексіевіч з першым нацыянальна беларускім Нобелем!

Наша асабістае знаёмства са Святланай Алексіевіч адбылося трагічнай вясной 1986-га, калі мінчанам далі загад шчыльна зачыняць вокны: маўляў, ва Украіне, на Чарнобыльскай АЭС, здарылася нейкая тэхнічная недарэчнасць... Працаваў я тады ў Інстытуце літаратуры імя Янкі Купалы АН БССР, сядзеў на 4-м паверсе яе галоўнага будынка. Побач быў кабінет вучонага і пісьменніка Алеся Адамовіча, дарэчы, кіраўніка маёй кандыдацкай дысертацыі і кансультанта доктарскай. Святлана Аляксандраўна прыходзіла тады да Адамовіча, свайго настаўніка, як яго называе, раіцца: як ратаваць Гомель-

шчыну (пра Магілёўшчыну яшчэ і не ведалі). І зрабілі яны вывад, што Адамовічу трэба спачатку звярнуцца да добра знаёмага яму сакратара ЦК кампартыі Беларусі Аляксандра Кузьміна, а потым прабівацца на прыём і да самога Гарбачова. І вось нека Адамовіч і Алексіевіч зайшлі да мяне, каб узяць адрасы маіх маскоўскіх калег-беларусаў, якія маглі б дапамагчы ў важнай справе. Звесткі ў маёй

Нобелеўскі лаўрэат Святлана Алексіевіч прымае вяншаванні ў Мінску

картатэцы, на шчасце, былі.

І тады я сказаў гасці, што з аповедаў Янкі Брыля і Уладзіміра Калесніка ўжо ведаю пра яе гуманны ўдзел у апісанні пакут беларускіх жанчын у час Вялікай Айчыннай вайны, чытаў яе кніжку “У вайны нежаночы твар”. Потым паказаў адрэдагаваны мною тэкст артыкула пра яе для першага тома энцыклапедычнага “Біябібліяграфічнага слоўніка “Беларускія пісьменнікі”. Зра-

зумела, гасця не мела абсалютна нічога супраць уключэння яе ў шасцітомнік. Праўда, нарадзілася яна на ўкраінскай зямлі, у Івана-Франкоўску, дзе служыў яе бацька-вайсковец. Але ж пасля яго дэмабілізацыі сям’я вярнулася на родную Гомельшчыну, Святлана вучылася там і працавала ў беларускіх школах, стала журналісткай пасля заканчэння БДУ (1972), а потым выкарыстоўвала свае веды ў беларускіх газетах... Мне ж яна дадала для артыкула толькі звесткі пра пераклады яе кнігі на балгарскую і кітайскую мовы.

А праз які месяц Алеся Адамовіч вярнуўся з Масквы з пераможным выглядам: сустрэча з Міхаілам Гарбачовым адбылася і пачала даваць першы плён. Праз чатыры гады на канферэнцыі, арганізаванай Вагьканам, я не мог не раска-заць праўду пра Чарнобыль. І праз тыдзень, пасля бласла-

вення нас усіх Папам рымскім Янам Паўлам II, цягнуў сама-лётан і цягніком праз Маскву разам з мовазнаўцам Вячаславам Вярэнічам першыя (па адліку) ахвяраванні для лячэння ахвяр Чарнобыля: корабы з ампуламі для Першай мінскай бальніцы. З часам раска-заў пра ўсё тое пры сустрэчы са Святланай Алексіевіч, і яна задаволена ўсміхнулася ў адказ. Тады выйшла ўжо яе дакументальная кніга “Чарнобыльскае малітва”, якую ў шасцітомніку ўжо не паспеў я адзначыць.

І вось, з трэцяга заходу (кажуць, Бог тройцу любіць) прысуджана Святлане Алексіевіч Нобелеўская прэмія ў галіне літаратуры “За шматгалосае гучанне прозы і ўвекавечанне пакутаў і мужнасці”. Між тым сама лаўрэатка не раз падкрэслівала ў інтэрв'ю, што яе кнігі — пра сілу чалавечага духу.

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка павіншаваў Святлану Алексіевіч з прысуджэннем Нобелеўскай прэміі па літаратуры за 2015 год. “Ваша творчасць не пакінула аб'якавымі не толькі беларусаў, але і чытачоў у многіх краінах свету”, — адзначыў Прэзідэнт. “Шчыра рады за Ваш поспех. Вельмі спадзяюся, што Ваша ўзнагарода паслужыць нашай дзяржаве і беларускаму народу,” — сказана ў вяншаванні. Прэзідэнт пажадаў Святлане Алексіевіч здароўя, шчасця і новых творчых дасягненняў на карысць роднай Беларусі.

КАРЫСНЫ ДОСВЕД

Што такое “Ивалён”?

Калі нядаўна Новасібірскі цэнтр беларускай культуры адзначаў 15-годдзе, на святочную сцэну выходзілі і юныя выхаванцы салісткі Анастасіі Трубянковай

Гэтых артыстаў я часта бачу на канцэртах, якія ладзяцца з удзелам Цэнтра. Прычым іх, кранальных і непасрэдных, прыемна і паслухаць, і разглядаць на сцэне. Гэта дзіцячы ансамбль народнай песні “Ивалён” з недалёкага ад Новасібірска пасёлка Кальцова: яго яшчэ называюць Навукаград Кальцова. Там жыве і сама кіраўніца гурта. А заснавала яго мастацкі кіраўнік Цэнтра, салістка, лаўрэат міжнародных і ўсерасійскіх конкурсаў Анастасія Трубянкова. Яна ў нас пастаянная вядучая беларускіх нацыянальных святаў, якія сама ж і за-вяршае пад гарачыя авацыі глядачоў цудоўным выкананнем песень пра Беларусь. Сама яшчэ нядаўна студэнтка, Насця — бясспрэчны аўтарытэт для сваіх выхаванцаў. Дарэчы, і ў гурта сёлета першы юбілей — яму 5 гадоў. Пра тое, як ствараўся “Ивалён”, чым адметны, мы і гутарым з Анастасіяй Трубянковай.

— Як лічыце, Анастасія, пяць гадоў — гэта многа ці мала?

— Усё адносна... І падаецца мне: для хлопчыкаў і дзяўчынак гурта “Ивалён” гэта ўсё ж многа. Можна сказаць: палова жыцця! Бо калі я з імі пачынала займацца, было ім па 4-5

Радуюцца чарговай перамозе артысты гурта “Ивалён”

гадоў. Многія яшчэ дрэнна гаварылі, прыйшлося ў першую чаргу займацца развіццём іх маўлення. А гады праз 2-3 дзеці заспявалі: хто як мог... Паступова адны сыходзілі, прыходзілі іншыя. Гады два таму акрэсліўся асноўны склад, і з ім ужо прыйшлі новыя ідэі, пачалася праца на вынік. Увогуле ж 5 гадоў — малавата для астанаўлення калектыву. Цяпер маім артыстам па 9-10 гадоў, і гэта асноўны склад ансамбля: Сямён Афонін, Злата Іванцова, Даша Мерчанка, Аня Разувава, Арыша Тарлецкая, Адэліна Сяргеева, Варвара Гапаненка, Ліза Шварава, Юля Юр’ева. Гурт ужо

славіцца ў пасёлку і не толькі, у яго хочучы трапіць многія. Таму летась я набрала і падрыхтоўчую групу ансамбля: дзеткам па 4-5 гадоў.

— Назва гурта “Ивалён” адкуль узялася?

— Калі ствараеш калектыв, то думаеш і пра назву. Бо, як вядома, яна вызначае далейшы лёс праекта. Калі я пачала працаваць у Цэнтры беларускай культуры, паўстала пытанне пра нейкія клубныя ўтварэнні, творчыя калектывы. Як малады спецыяліст, якому ўсё цікава, вырашыла стварыць ансамбль, які будзе выконваць беларускія і рускія народныя песні,

пры Цэнтры культуры і адпачынку “Імпульс” у пасёлку Кальцова. А як назваць? Сумясціла два словы, дакладней — сімвалы: Расіі “ива” і Беларусі “лён”. Так і атрымаўся мой любімы “Ивалён”.

— Ці ёсць у гурце дзеці з беларускімі родавымі каранямі, як з імі вывучаецца беларускую мову?

— У асноўным дзеці ўсе рускія, толькі некалькі — з беларускімі родавымі каранямі. Але мы не робім на тым акцэнт, галоўная мэта — далучэнне іх да славянскай, народнай культуры. Хочацца, каб дзеці ведалі культуру братніх славянскіх народаў. Спачатку вывучэнне беларускіх песень давалася цяжкавата. Я ж і сама не носьбіт мовы, таму даводзілася кансультавацца з маім настаўнікам, дырэктарам Цэнтра беларускай культуры светлай памяці Нінай Васілеўнай Кабанавай. Цяпер і сама ўжо ведаю правільны, і дзеці запамінаюць, ведаюць адметнасці беларускіх гукаў “ч”, “г” ды іншых. Але кансультацыі ж часам патрэбныя, і Ніны Васілеўны ўсім нам вельмі не хапае...

— Дзе шукаеце рэпертуар, па якіх крытэрыях падбіраеце?

— Цікавы рэпертуар падбіраць, вядома ж, складана, улічваючы яшчэ і ўзрост выканаўцаў. Даводзіцца шукаць нешта ў інтэрнэце, у зборніках, прыдумляць новыя формы падачы матэрыялу: каб было незвычайна,

па-новаму. Шмат даюць паездкі ў Беларусь. Як была ў Мінску на курсах павышэння кваліфікацыі кіраўнікоў творчых гуртоў беларусаў замежжа, то атрымала шмат інфармацыі па беларускім фальклору, танцах, вакале. Яшчэ наш Цэнтр супрацоўнічае з метадычным цэнтрам Магілёўскага Дома народнай творчасці, які штогод дасылае нам зборнікі па беларускай народнай творчасці.

— Ці хвалюецеся вы за сваіх артыстаў, калі яны выходзяць на сцэну?

— Так, хвалююся... Сама я даўно спяваю на сцэне і ўжо не адчуваю такога хвалявання перад залай, як у дзяцінстве. І цяпер разумю: калі дзеці выходзяць на сцэну, я не магу ўжо ім анічым дапамагчы. Яны, малыя, заўсёды хвалююцца. Таму, бывае, забываюць нейкія танцавальныя рухі або тое, што часам добра б і паўсмехацца глядачам, а могуць і словы забыць... Усё гэта трэба прайсці, а ўпэўненасць з часам прыйдзе да іх.

— Якія бачыце перспектывы ў працы з гуртом?

— Цяпер мы актыўна ўдзельнічаем у конкурсах, фестывалях, займаючы прызавыя месцы. І наша бліжэйшая мэта — атрымаць званне ўзорнага калектыву. А там, вядома ж, будзем развівацца далей.

Людміла Бяляўская,
Новасібірскі цэнтр Беларускай культуры

ТРАДЫЦЫ

Калі зерне выспявае

На беларускіх “Дажынках” у сяле Тургенеўка Іркуцкай вобласці былі госці з Мінска

Кацярына Мядзведская

У тым, што народны беларускі абрад жыць і ў Сібіры, за тысячы кіламетраў ад Бацькаўшчыны, ба-чыцца мне вялікі сэнс. Многія ж ведаюць евангельскую прыпавесць пра сейбіта, зерне якога ўпала ў розныя, часам і неспрыяльныя ўмовы. А таму і загінула, і пасохла. І толькі тое, што пусціла карані ў добрую зямлю, прынесла плод. Што ж, рассяеў Усявышні нашых супляменнікаў па ўсім свеце, а недзе ж і не згубілася ўдалечыні культура продкаў, выспявае, дае добры плён зерне беларускіх традыцый. “Дума-еце, гэта святкуюць “Дажынкi” на Брэстчыне ці Гомельшчыне? Памы-ляецца: так праводзяць беларускае свята заканчэння збору ўраджаю пад Іркуцкам, у сяле Тургенеўка!” — такі каментар ёсць у адной з саце-так пад здымкамі з сёлетніх “Дажы-нак” у Баяндаеўскім раёне.

А народнае свята не ўпершыню і не выпадкова — бо выпадкова на ніве, ды і ў людской грамадзе, вырастае можа хіба пустазелле... — праходзіла ў Тургенеўцы. Сяло заснавалі бела-русы-перасяленцы ў 1909 годзе. Паселішча, па словах Алега Руда-кова, аднаго з арганізатараў свята, удзельніка гурта аўтэнтчнага спе-ву “Крывічы”, стаіць у месцах, засе-леных у асноўным буратамі. Аднак пры тамтэйшым Доме культуры дзейнічае гурт народнай белару-скай песні “Варэнічкі”, пры мясцо-вай школе працуе дзіцячая студыя “Ручнічок”. І цікавасць да свята з на-роднага календара беларусаў у мяс-цовых жыхараў ужо вялікая. Пра тое напісаў мне Алэг па электроннай пошце.

Беларускія “Дажынкi” на пшанічнай ніве ў Прыбайкаллі

Сёлета на “Дажынкi” там вялі размытыя дажджом дарогі, ды ўсё ж паўдзельнічаць у абрадзе падзякі Зямлі-матухне, шанавання яе за ўгадаваны ўраджай сабралася чалавек 150. Угадаць традыцый-ныя дзеі ўсім дапамагалі гурты “Крывічы”, “Вяснянкi” (фальклорны, з сяла Ахіны), мясцовыя “Варэнічкі” ды юныя артысты з “Ручнічка”. Былі на свяце і госці з Мінска: здымачная група тэлеканала АНТ і музычны гурт “Без білета”. Да свята “Крывічы” на чале з Воляй Галанавай развучылі больш за 20 новых песень. Кожная з іх нібы асвятляла пэўны час “Да-жынак”: з адной ішлі ў поле, другой — віталіся з зямлёю, з іншымі жалі, абвясвалі “барату”. “Жалі жанчыны традыцыйна: сярпамі, — удакладняе Алэг Рудакоў. — Распачала працу старэйшая жняя-пастаянка Мар-гарыта Асечкіна, сама з Тургенеўкі. Яна ж пакінула на полі лапкі жыта пад “барату”, які застаецца там да

вясны. Малодшая жняя, Воля Гала-нава, палола “барату”, палівала ва-дою ды зразала па два каласкі сяр-пом”. Такі, можна сказаць, магічны рытуал праводзілі раней сялянкі ва ўсіх беларускіх вёсках, а мэта яго: “падахвоціць” Зямлю, каб і на буду-чы год дала багаты ўраджай.

Пажыць сярпом змаглі ўсе ўдзельніцы свята — мужчын жа да гэтай жаночай працы не дапускаюць. Пабыла жнейкай і вакалістка гурта “Без білета” Таццяна Кушнер, а хлопцы-музыкі разам з усёй грама-дою вадзілі традыцыйны карагод. Пасля гурт выступіў у сельскім Доме культуры разам з іншымі калектывамі. Там жа Алэг Рудакоў і Воля Галанова владзілі майстар-клас па народных танцах. Дзеці, моладзь, нават людзі паважанага ўзросту асвойвалі рухі “Полькі задам”, “Ма-рыненскага кракавяка”, “Лявоніхі”. Прычым такая “Дыскатэка па-беларуску” вельмі спадабалася гас-

З прыгожым караваем сустракаюць гасцей у Тургенеўцы

ціям з Мінска: яны з такімі ўзорамі народнага мастацтва знаёмліся ўпершыню. Танцы ж, патлумачыў Алэг Рудакоў, былі запісаны актывістамі беларускіх суполак Прыбайкаллі ў этнавандроўках па тамтэйшых беларускіх вёсках. І ці ж не дзіва: жывучы за тысячы кіламетраў ад гістарычнай радзімы, нашы супляменнікі вучаць мінскіх гасцей, як танцаваць традыцыйныя беларускія танцы, ладзіць абрада-выя дзеі...

Чаму, аднак, аказалася ў Прыбайкаллі здымачная група тэ-леканала АНТ? Тэлевізійшчыкі рэалізуюць праект “Наш адрас — не дом і не вуліца, наш адрас — плане-та Зямля”: робяць серыю перадач пра людзей, якія захоўваюць сваю культуру, мову, традыцыі, жыву-чы далёка ад роднай зямлі. Здымкі праходзяць у розных краінах, журналісты і аператары пабывалі і ў Каіры, і ў Сан-Францыска... І вось — Прыбайкалле. Цяпер тамтэйшыя “Дажынкi”, пра якія і раней пісала наша газета, можна будзе пабачыць па тэлевізары, а можа і ў інтэрнэце. Мяркую, знойдуцца энтузіясты ў Беларусі ды іншых краінах, падхо-пяць сам цікавы абрад, а таксама

“дажынкавыя” песні, іншыя тра-дыцыйныя дзеі. Такія “Дажынкi” можна цікава праводзіць на роз-ных нівах: у Беларусі (у тым ліку і ў аграсядзібах, фермерскіх гаспа-дарках, на тэрыторыі нацыяналь-ных паркаў...), у розных расійскіх рэгіёнах, а таксама ў Казахстане, Малдове, Украіне... Хай нават будзе гэта гульня з нацыянальным ка-ларытам, але ж наколькі цікавая, у тым ліку для гасцей, турыстаў... Кажуць, дарэчы: кожны шлях, якім бы цяжкім і доўгім ён ні быў, урэшце вядзе дадому. То, магчыма, для кагосьці менавіта беларускія “Дажынкi” стануць такім, хай сабе сімвалічным, шляхам...

Дарэчы. Тымі ж днямі ў Іркуцкай вобласці прайшло яшчэ адно свята збору ўраджаю: Іркуцкае таварыства беларускай культуры імя Яна Чэрскага ладзіла “Дажынкi” ў беларускім сяле Андрушына, што ў Куйтунскім раёне. Пра тое кіраўніца суполкі Алена Сіпакова расказвала ў невялічкім інтэрв’ю карэспандэн-ту газеты “Советская Белоруссия” (“Земляки от Балтики до Байкала: это и наш голос!”, 1.10.2015). У на-шай рэдакцыі рыхтуецца да друку дасланы Аленай тэкст.

АСОБЫ

Святло душы, якое не згасае

Людміла Малей

У Беларусі ствараецца Фонд імя Эдварда Вайніловіча, а ў інтэрнэт-прасторы хутка з’явіцца сайт, прысвечаны фундатару мінскага Чырвонага касцёла

Асоба чалавека, жыццё якога можа быць яркім прыкладам служэння Богу, людзям і роднай зямлі, па-ранейшаму прыцягвае грамад-скую ўвагу. Летась, напрыклад, прайшло пасяджэнне спецыяль-най камісіі на чале з Мітрапалітам Мінска-Магілёўскім, архіепіскапам Тадэвушам Кандрусевічам па беатыфікацыі (далучэнні да ліку слуг Божых, а затым блажэнных, святых) фундатара касцёла ў імя Святых Сымона і Алены, ці Чырво-нага касцёла Эдварда Вайніловіча. Працэс складаны, а шлях доўгі. Больш падрабязна пра тое — у ар-тыкуле “Зямное і нябеснае Эдварда Вайніловіча” (ГР, №21, 5.06.2014).

У той жа час было ўнесена шэ-раг канструктыўных прапанов па ўшанаванні памяці выдатнага супляменніка, якія не засталіся без увагі. Так, прафесар Адам Мальдзіс

прапанаваў стварыць прысвеча-ны яму сайт. І нядаўна ў Чырво-ным касцёле сабраліся святары, гісторыкі, прадстаўнікі СМІ, энтузіясты, зацікаўленыя ў тым, каб імя Эдварда Вайніловіча за-хавалася ў памяці нашчадкаў. Вырасылі стварыць сайт пад назвай “Эдвард Вайніловіч і яго час”, на ім будуць розныя ма-тэрыялы пра ранейшы Мінскі край, пра самога гаспадарніка, падзвіжніка і мецэната ды яго сучаснікаў-стваральнікаў. Га-ворка ішла і пра стварэнне Фонду імя Эдварда Вайніловіча, магчымасці прысуджэння прэміі яго імя, узнагарод у вы-глядзе грамад і дыпламаў для тых, хто найбольш спрыяе ўшанаванню яго памяці. А працы шмат. У прыватнасці, пры падрыхтоўцы і прыняцці статута спатрэбіцца да-памога юрыстаў, знойдзецца справа і для эканамістаў, IT-спецыялістаў, а таксама тых, хто мае досвед у выда-вецкай справе, генеалогіі.

Пісьменнік, гісторык і энцыкла-педыст Леанід Маракоў паказваў на сустрэчы карту старога Менска, акцэнтуючы ўвагу на месцы, дзе

Эдвард Вайніловіч у родных Савічах

стаіць Чырвоны касцёл. Нядаўна выйшла двухтомная энцыклапедыя “Талоўная вуліца Мінска”: Леанід Маракоў грунтоўна даследаваў быццё Захар’еўскай і Савецкай вуліц у перыяд з 1880 па 1940 год, у выданні больш за 4000 ілюстрацый, фотаздымкаў. Чырвоны касцёл будаваўся на стыку Захар’еўскай і Трубнай. Назвы вуліцы не раз мяняліся, і цяпер Захар’еўская — гэта праспект Незалежнасці. Пра-фесар Адам Мальдзіс, які даўно за-

ймаецца жыццяпісам Эдварда Вайніловіча, звярнуў увагу: у Мінску пакуль ніводная вуліца не названа ў яго гонар. Выступоўца і прапанаваў вуліцай Эдварда Вайніловіча пераназваць вуліцу Савецкую: яна прымыкае да плошчы Незалежнасці, на ёй знаходзіцца Чырвоны касцёл. Дарэчы, ужо сабрана больш за 50 тысяч подпісаў за такое перай-менаванне, і ёсць магчымасць падпісацца і праз інтэрнэт.

Адам Мальдзіс зноў перадаў у спецыяльны бібліятэчны фонд Чырвонага касцёла, дзе збіраюцца розныя кнігі з другой паловы XIX да пачатку XX стагод-дзя (перыяду Эдварда Вайніловіча), каштоўныя кнігі. Сярод іх выданне “Партрэты і помнікі старадаўнасці князёў Амелькавічаў у Слуцку”. Гэта інвентарызацыя Юзафа Смалінскага з 1904 года: апісваюцца дакументы з архіва ў Савічах, ро-давым маёнтку Вайніловічаў у Слуцкім павеце. Кніга змяшчае цікавыя матэрыялы. Ёсць, напры-клад, копія аўтографу і пячаткі князя Яна Сямёна Амелькавіча з дакумента, складзенага яшчэ ў 1585

годзе. Другая кніга — гэта “Альфур-кан Татарскі”, манаграфія швейцар-скага навукоўца Паўля Сутэра пра каран-тэфсір татараў Вялікага Кня-ства Літоўскага. Адметнасць выдан-ня ў тым, што для перакладу карана ў ім выкарыстана беларуская мова. Унікальны, адзіны выпадак, калі по-бач з арабскім ідзе беларускі тэкст.

Клецк, Слуцк, Капыль, Нясвіж, Савічы, Макраны, Раёўка... Гэта месцы, дзе жыў і працаваў Эдвард Вайніловіч. Сёлета ў лістападзе, да-рэчы, у Капылі з удзелам гісторыкаў з Нацыянальнай акадэміі навук пройдзе канферэнцыя, прысвечана-я яго жыццю і дзейнасці. Ёсць ужо ў тым горадзе і вуліца Вайніловіча.

Напрыканцы сустрэчы ў Чыр-воным касцёле ксёндз-пробашч Уладзіслаў Завальнюк падзякаваў усім, хто рупіцца пра ўвекавечванне памяці Эдварда Вайніловіча — грамадскага дзеяча, мецэната, гуманіста, дбайнага гаспадара, рэ-фарматара, шчырага верніка. Ён пакінуў па сабе добрую памяць, шмат зрабіў на карысць роўнасці людзей розных нацыянальнасцяў, веравызнанняў і культур на белару-скай зямлі.

РЭГІЁНЫ ДРУЖЫ

Фарбы Хатмыжскай восені

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Знаёмства гасцей з Белградчынай пачалося канцэртаў ансамбля песні і танца “Белогорье” Белградскай дзяржаўнай філармоніі.

Прыгожыя, залачоныя сонцам краявіды... Адна з блогерак з высокай Хатмыжскай гары змагла нават разгледзець на небасхіле, што Зямля круглая. А колькі ўсмешак, колькі яркіх фарбаў у касцюмах гасцей, гаспадароў свята! Іх асабіста віншаваў губернатар Яўген Саўчанка: “Я сардэчна віншую ўсіх вас з цудоўным святам і жадаю, каб сённяшнімі танцамі, песнямі, майстэрствам сваім вы яшчэ больш раскрылі сваю творчую славянскую душу і напаўнялі свет святлом, чысцінёй і дабрыйнёй”.

Сярод удзельнікаў свята, якія пачалі творчы парад, адсочваем беларускія гурты. Гэта ансамбль народнай песні і танца “Яблынька” (Гарадок, Віцебская вобласць), вакальны ансамблі “Славянская душа” (Карма, Гомельская вобласць), “Асалода” (Маладзечна, Мінская вобласць і “Потеха” (Хоцімск, Магілёўская вобласць). Былі ў вялікіх “Рамесных радах”, якія разгарнуліся ля Васкрасенскага храма, і майстры з Маладзечна і Хоцімска — у прыватнасці, у адным з рэпартажаў ёсць згадка пра беларускую кераміку. А наводдаль ад сцэны працавала “Майстэрня кавальскіх спраў”, сярод кавалёў былі і ўмельцы з Гомеля.

Заўважым: менавіта Гомельшчына найбольш актыўна аддавае стасункі з Белградчынай. Калі летась у кастрычніку там прымалі вялікую дэлегацыю з Беларусі на чале з Паслом Беларусі ў Расіі Ігарам Петрышэнкам (дарэчы, ураджэнцам Гомельшчыны), то на сустрэчы з губернатарам Яўгенам Саўчанкам ён выказаў жаданне развіваць пабрацімскія адносіны паміж гарадамі Белградскай вобласці і Беларусі. Аднападне пагадненне плануюць заключыць

Беларускія гурты гожа глядзяцца ў святочным шэсці па фестывальным Хатмыжску

Белград і Гомель. “Мы будзем і ў далейшым развіваць чыста чалавечае, пабрацімскае супрацоўніцтва, якое часам называем “народнай дыпламатыяй”, — сказаў Пасол Беларусі ў Расіі. — Думаю, гэта можа паслужыць добрым стымулам і падмуркам нашых двухбаковых узаемаадносін”.

У рэпартажы з фестывалю “Свята славянскай душы” ў “Белгородских известиях” ёсць падзаглавак “Нашы беларусы”. Журналістка Аксана Прыдворова знаёмлілася з артыстамі гурта “Славянская душа” з Гомельшчыны, які ўпершыню пабыў на Хатмыжскім фестывалі чатыры гады таму. У гурце 8 удзельнікаў, спяваюць песні беларускія, рускія і ўкраінскія. “На пытанне, што прыводзіць на фестываль гасцей зноў і зноў, удзельнікі гурта хорам адказваюць: імкненне да адзінага мастацтва і агульнага карані, — напісала Аксана. — А яшчэ сяброўства, якая завязалася ў гамельчан з Вейдэлеўскім раёнам. Органы ўлады райцэнтраў Беларусі ды Расіі заключылі паміж сабою дамову аб супрацоўніцтве, і Вейдэлеўка пабрацімаўся з Кармою”. Пад час гутаркі кіраўніца ўпраўлення культуры адміністрацыі Вейдэлеўскага раёна Валянціна Шурхавецкая дадае: “Мы

ездзім адзін да аднаго ў госці як да сваіх родных і блізкіх. Я іх сёння ўбачыла — і ўзрадавалася: “Вось яны, нашы беларусы!”

Спаздземся, яшчэ больш беларускіх фарбаў штораз будзе з’яўляцца ў багатай палітры “Хатмыжскай восені”. Мяркуем, там варта зладзіць і вялікі “Беларускі падворак”, каб больш поўна прадстаўляць нашу краіну: працы народных майстроў, мастакоў, кнігі ды буклеты, народныя строі, песні, музыку, а можа і прадукцыю розных вытворцаў. Уявіце сабе: БЕЛАЗ у Хатмыжску, на кузаве — сцэна, а там... А гэта ж рэальна: аўтавеліканы з Жодзіна паспяхова працуюць на Белградчыне, у кар’ерах Лебядзінскага горна-абагачальнага камбіната. Іанне Калашнікавай мы выказалі прапановы па нашым падворку на будучыню, і ў той жа дзень атрымалі па элпошце адказ: “Дзякуй за падказку! Спраўды можна было б зрабіць “Беларускі падворак”. У наступны раз — улічым”. Здрава, калі паміж землякамі ёсць паразуменне!

Дарэчы. Літаральна ў той дзень, 18 верасня, калі пачынаўся Фестываль “Хатмыжская восень”, у Сочы, на Другім Форуме рэгіёнаў Беларусі

і Расіі, было падпісана Пагадненне паміж Урадам Белградскай вобласці ды Урадам Беларусі па гандлёва-эканамічным, навукова-тэхнічным і культурным супрацоўніцтве. У ім гаворыцца, што бакі ў межах сваіх паўнамоцтваў абавязваюцца ствараць неабходныя арганізацыйныя, фінансава-эканамічныя і правыя ўмовы для функцыявання сумесных прадпрыемстваў, распрацоўкі і рэалізацыі сумесных, узаемна цікавых праектаў і праграм. Таксама яны павінны забяспечваць удзел гаспадарчых суб’ектаў у тых кірмашах, выставах, аўкцыёнах ды іншых мерапрыемствах, якія праводзяцца, абмен дэлегацыямі, спецыялістамі ў розных галінах гандлёва-эканамічнай ды іншай дзейнасці. Бакі будуць спрыяць развіццю супрацоўніцтва ў галіне навукова-тэхнічнай дзейнасці, культуры, аховы здароўя, адукацыі, спорту і турызму, актывізуецца ўзаемадзеянне нацыянальна-культурных таварыстваў, моладзевых ды іншых грамадскіх суполак, рэгулярны абмен творчымі калектывамі. Заклучана пагадненне на пяць гадоў, а гэта значыць: Бацькаўшчына для шматлікіх беларусаў Белградчыны стала крыху бліжэйшай.

ПРАЕКТЫ

Вось такое кіно...

Іван Іванаў

На экраны кінатэатраў Мінска выходзіць кінапраект “Героевский”

“Вытворчасць карціны — цалкам дабрачынны праект. Усе акцёры, творчая група, рабочыя з пляцоўкі, асвятляльнікі ды многія іншыя працавалі без ганарару — па закліку сэрца...” Гэта радкі з прэс-рэліза, які раздалі на прэс-канферэнцыі журналістам. Само ж мерапрыемства ў “Прэзідэнт-Іатэл” прысвятчалася “прам’ернаму паказу на тэрыторыі Беларусі дабрачыннага кінапраекта пра дзяцей-партызанаў “Героевский”. І атрымалася так, што “аўтар і рэжысёр-пастаноўшчык кінакарціны Антон Ф. Бойка”, іншыя прадстаўнікі здымачнай групы, акцёры і партнёры кінапраекта гаварылі пра сваю працу, важнасць тэмы — а фільм не паказалі. Хоць у праграме значыўся прагляд прэзентацыйнага роліка. На маё меркаванне, што нельга ж нешта абмяркоўваць, калі не пабачыш сам “твор”, спадаў Антон параіць паглядзець матэрыялы — не сам фільм пакуль — у інтэрнэце...

Тэма — патрыятычная, а можна сказаць і святая: лёсы дзяцей у ваенную пару. Дарэчы, з кнігі “У вайны не жаночы твар” пачынаўся шлях да Нобелеўскай прэміі беларускай пісьменніцы Святланы Алексіевіч. І “Беларусьфільм” у свой час жартам называлі “Партызанфільмам”... Спадзяюся, “Героевский” атрымаўся не аматарскім у сэнсе мастацкай вартасці: інакш грош яму цана, нават калі і зняты ён “па закліку сэрца”. Насярожвае, што ў “аўтарскага кіно” (вызначэнне гучала на прэс-канферэнцыі) няма сцэнарыста, а сам Антон Ф. Бойка прыйшоў у кіно з тэлебачання: пачынаў у тэлекампаніі “8 канал”. У галоўнай ролі дзяўчыны-партызанкі Ніны знялася не прафесійная артыстка, а школьніца з Мёрэў Ганна Кураш.

СВОЙ ШЛЯХ

Прыгожая душа Вэлты Лоцэ

Мастачка з Даўгаўпілса мае родавыя карані ў вёсцы Крукі Браслаўскага раёна

У даўгаўпілскім Цэнтры беларускай культуры адкрылася выстава карцін “Мая душа” Вэлты Лоцэ (Velta Losce). І быў перформанс, прысвечаны 5-гадоваму — творчаму! — юбілею мастачкі. Вось так прыгожа адкрылі мы 25 верасня новы творчы сезон у вялікім памяшканні ЦБК, якое змянілася непазнавальна дзякуючы карцінам Вэлты Лоцэ.

Яе 56 палотнаў на сценах — і нават пад столлю! — пераўтварылі залу ў карцінную галерэю. Усе чакалі выхаду мастачкі — а нечакана, імкліва пад россыпы гукаў-мелодый з Усходу выбегла... босая танцорка. Бачылі б вы агністы танец жывата! А яна,

адарыўшы залу энергіяй, нечакана знікла... І вярнулася ўжо ў вобразе дзелавой жанчыны: Вэлты Лоцэ. Гэтае імя добра вядомае ў Даўгаўпілсе: Вэлта піша карціны, выстаўляецца ў Латвіі, Літве і Вялікабрытаніі. Праводзіць дабрачынныя майстар-класы ў сацыяльных і культурных установах, спявае ў беларускім ансамблі “Спадчына”, танчыць. Актывістка беларускай суполкі “Уздым”. Ганарымся такой актывісткай! Дарэчы, летась па выніках конкурсу школьных сачыненняў (!) пра людзей, якімі можа ганарыцца Даўгаўпілс, наша Вэлта Лоцэ ўшанавана тытулам “Тонар Даўгаўпілса”.

Выставу мастачка назвала “Мая душа”, уклаўшы ў карціны свае перажыванні, настроі, парыванні. Светлы талент пакідае яркую згадку-

Мастачка Вэлта Лоцэ — уся ў кветках

часцінку-ясарку сябе ў кожным пейзажы, нацформорце. А чаму ж экспазіцыя выстаўлена ў ЦБК? Бо пяць гадоў таму Беларускі дом адкрыў гораду мастачку. Потым была выстава ў Рускім доме, а далей... Ужо і працэс натхнёнай творчасці неспынны, і карцін не лічыць.

Але адна з іх, прызнаецца Вэлты, асабліва ёй дарагая: пейзаж з хаткай у вёсцы Крукі ля латвійскай мяжы, дзе прайшло яе дзяцінства. Распытала я падрабязней: гэта Браслаўскі раён, адтуль, з сям’і Храпан, родам яе маці. Там жылі яе дзед, Іван Іванавіч Храпан,

і бабка Генавефа Іванаўна, а таксама цёткі ды дзядзькі. Усе лічылі сябе палякамі: можа, з-за каталіцкага веравызнання? Такое ў Беларусі часта сустрачаеш. Маці Вэлты паехала працаваць у Даўгаўпілс у 50-я гады. Хаты дзяцінства Вэлты ў Круках ужо няма — хіба на яе карціне. Засталіся магілы родных, і Вэлта туды наведваецца.

Вярнемся, аднак, у залу ЦБК. Мастачка не доўга заставалася ў “дзелавым вобразе”, увесь час не пераставала здзіўляць гледачоў: танчыла і варажыла ў вобразе цыганкі, спявала са “Спадчынай” песні на беларускай, рускай, польскай, украінскай і латышскай мовах. А яшчэ частавала гасцей — таксама вельмі арыгінальна: хлебам, мармеладом і беларускімі стравамі ўласнага прыгатавання. Дарэ-

чы, у Вэлты — вышэйшая адукацыя тэхнолага харчавання, яна працавала ў гэтай сферы і ў гандлі. А ў апошнія гады жыццё яе змянілася карэнным чынам: цяпер яна жыве як сапраўдная мастачка — малое карціны. Ну і танцуе, спявае...

Консул Беларусі ў Даўгаўпілсе Дзмітрый Канстанцінаў, кіраўніца Цэнтра беларускай культуры Жанна Раманоўская, кіраўніца Цэнтра рускай культуры Гераіда Багданава, старшыня беларускай суполкі “Уздым” Валерый Амбросоў ды многія іншыя ўдзячныя гледачы не шкадавалі для Вэлты Лоцэ на вернісажы добрых слоў, кветак і песень.

Жанна Раманоўская, кіраўніца Цэнтра беларускай культуры, г. Даўгаўпілс